

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

שבת חזון

פרשת דברים

גליון ל"ח (תרל"ו)

ימצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

ד"ר תהא שנת נפלאות בכל

שנת הצד"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת המשת אלפים שכנ מאות והמשיים ושתיים לכריאה

פרשת דברים

היי תהא שנת נפלאות בכל
 צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

תוכן הענינים

לקוטי שיחות

5 גדר האיסור דכל שהוא

אגרות קודש

7 בסיום מסכת ראש השנה
 7 תפלת הש"ץ מצד גדר שליחות וזכי
 9 חידוש המאירי דש"ץ הוא שליח דרחמנא.
 9 תרווייהו איתנהו שליח דרחמנא ושליח דידן
 10 אי להלכה יש תפלה מצד זכי
 11 ביאור בשיטת הרמב"ם ואדה"ז בתפלה עיי ש"ץ

חסידות

13 פעולת התשובה לגבי עונשים (גליון)

פשוטו של מקרא

14 הערה בפרש"י פרשתנו א, טז
 20 הערה בפירש"י פי מטות.

הערה בענין "מראית העין" אצל בשר בחלב 21

שונות

- 23 דעת אדה"ז אודות נפוליון.
- 23 ספר 'החסידות' של אהרן מרקוס
- 25 'תוכן מפליאי סיבה לחשש זיוף?'
- 26 הספרים 'שבחי הרבי' ו'תולדות עמודי החב"ד'
- 27 "ששלת היחס" שבתחלת "היום יום"
- 28 הערות ב'קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון'.
- 29 מרחפת = רפ"ח מות; מות רפ"ח
- 30 הערה בתו"א
- 31 עמה"מ
- 31 גי' אותיות י"ב צירופים
- 31 ניצוץ משיח (גליון)
- 32 לוח התיקון
- 34 ציונים בסה"מ תרכ"ט.

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)

לזכות כ"ק אדמו"ר שליט"א
לרפואה שלימה תיכף ומיד ממש

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

גדר האיסור דכל שהוא

הרב שלום חאריטאנאוו
- משפיע בישיבה -

בחידושים וביאורים להל' ביהב"ח ע' לב "גדר האיסור דכל
שהוא יש לפרש בב' אופנים:

(א) שזהו שיעור בהאיסור המסוים - יש איסורים ששיעורם
בגרוגרת, בכזית כו' ויש גם כאלו ששיעור האיסור בהם הוא בכל
שהוא.

(ב) זהו איסור שאין לו שיעור, ולכן האיסור הוא בכל שהוא
- אינו בגדר שיעור.

וזוהו החילוק בין גדר כל שהוא באיסור ההוצאה בשבת לכל
שהוא באיסור ע"ז:

בנוגע להוצאה בשבת שאיסור ההוצאה בכלל יש לו שיעור,
מובן דברים אלו שאיסורם הוא בכל שהוא זהו מפני שבהם
השיעור הוא כל שהוא - אם מפני שגם "כל שהוא" מדברים אלו
הוא חשוב מצ"ע, וע"ד פלפל כל שהוא, עיטרן כל שהוא ריח טוב
כל שהוא וכו', או מפני ש"מצניעים אותם לגניזה" - בני אדם
מחשיבים (מצניעים) בדברים אלו גם כל שהוא.

משא"כ בנוגע לעיר הנדחת ועד"ז בע"ז בכלל, שעי"ז נאמר
"ולא ידבק בידך מאומה מן החרס", איסור "כל שהוא" אינו מפני
ש"כל שהוא" הוא גדר של שיעור, אלא מפני שאיסור ע"ז אין לו
שיעור - "מאומה", ובלשון הרמב"ם: כיון שאיסור זה משום
עכו"ם הוא אין לו שיעור ונאמר בעבודת כו"מ ולא ידבק בידך
מאומה מן החרס. ע"כ.

ועפ"ז אולי יש לבאר דברי אדה"ז בגדר מלאכת מבעיר (שו"ע
שלו ריש הל' יו"ט שתצ"ה ס"ב. ובקו"א שם סק"ב) שיענין
ההבערה הוא הוצאת האש או שמרבה האש, ד"א ע"פ שהמבעיר אינו

חייב אא"כ צריך לאפר, אעפ"כ עיקר החיוב אינו משום שריפת
 וכליון העצים אלא משום ריבוי האש", ומוכיח כן ממ"ש הרמב"ם
 "גבי חימום ברזל באור" ובמגיד משנה שם "שכל דבר שהוא עצמו
 נעשה אור כו' מבעיר" - אע"פ שבחימום ברזל אין שום כליון;
 וממשך אדה"ז, שכן משמע גם מהדין דהמדליק הנר אע"פ שא"צ
 לאפר חייב".

ובצפנת פענח (שו"ת דווינסק ח"ב סל"ה. ועד"ז בצפעי"נ
 לרמב"ם הל' תרומות ל, ג-ד. הובא בלקו"ש ויקהל ש.ז.) מביא
 עוד רא"י ששיטת הרמב"ם היא ד"גדר הבערה" אינו "מה שעל ידי
 זה כלה מה שדולק" אלא "מציאות האש" - מהא דקיי"ל (כפסק
 הרמב"ם) דמבעיר כל שהוא ג"כ חייב "דאם הוה משום דבר הנדלק
 הוה צריך שיעור כל אחד כפי מה שהוא".

ויש לעיין מה שאדה"ז אינו מביא הרא"י של הצפנת פענח?

אבל עפ"י המבואר בשיחה הנ"ל אולי יש לדחות הרא"י של
 הרגזובי כי הא דקיי"ל דמבעיר כל שהוא חייב אין הכוונה
 (לכאורה, עפ"י שיחה שבביאורים לביהב"ח הנ"ל) דמבעיר אינו
 צריך לשיעור, אלא שבהבערה גם כל שהוא הוה שיעור שלו,
 ועפ"ז גם אם ננקוט דהאיסור הבערה הוה משום דבר הנדלק, אין
 שום קושיא מה שאינו צריך לשיעור, כי "הכל שהוא" הוא הוה
 השיעור שלו. ויש לעיין בזה.

וזה שהרגזובי מביא זה להוכחה - הרי כמבואר בחידושים
 וביאורים הנ"ל הרגזובי לא ס"ל חילוק זה. עיי"ש בארוכה.

ואף שבלקו"ש ויקהל ש.ז. ס"ד מפורש דזה ש"מבעיר כל שהוא
 חייב", הכוונה שמלאכת מבעיר אין לה שיעור - הרי בלקו"ש שם
 קאי לשיטת הרגזוביא.

א ג ר ו ת ק ו ד ש

בסיום מסכת ראש השנה

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

באגרות קודש חייא (עי' מ"ד) בסיום על מסכת ראש השנה כתב וזלה"ק: ומענינא דיומא בסיום המסכת: פוטר הי' רבן גמליאל אפילו עם שבשדות ולא מיבעיא הני דקיימי הכא, אדרבה הני אניסי הני לא אניסי, דתני כו' עם שאחורי הכהנים אינו בכלל ברכה אלא כו' לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות וכו'.

ויש להסביר הקס"ד וגם המסקנא, דענין התפלה ושליח צבור המתפללים המוציא אותם - היינו בקשת צרכי האדם, והיורד לפני התיבה הוא שלוחם, שלכן לכאורה פשוט, וע"פ מאמרז"ל, דזכין לאדם שלא בפניו, ולא מיבעיא ועאכו"כ כשיש להמזכה איזה קשר עם אותו שכוונתו לזכותו: וזהו טעם הקס"ד אשר השייץ פוטר אפילו עם שבשדות אף שאין ביניהם כל קשר, כי הרי זכין לאדם שלא בפניו, ולא מיבעיא הני דקיימי הכא - שהמזכה נמצא על יד מקבל הזכות. ומקשה על זה דיש סברא להיפך, אדרבה, הני אניסי הני לא אניסי, והוא ע"פ הידוע דאף דמזכין לאדם שלא בפניו, אבל אין מזכין לו בעל כרחו, וכיון דלא אניס ואעפ"כ לא סידר תפלתו, הי"ז מעין בעל כרחו, אבל כיון שאינו בע"כ ממש, ורק שניכר שאינו מחשיב את ענין התפלה, רק בדומה לבעל כרחו, הנה מביא רא"י לחזק דבריו וסברתו זו במכ"ש וק"ו עכלה"ק, וממשיך לבאר ההפרש בין תפלה לברכת כהנים דתפלה היא בקשת האדם שהוא מתחנן ומבקש למלאות משאלתו, משא"כ ברכת כהנים הוא השפעה מלמעלה, ואם אפילו בברכת כהנים אמרינן דצריך הכנת האדם שיהי פנים אל פנים, אבל עם שאחורי הכהנים אינו בכלל ברכה, כ"ש שבענין תפלה צריך פעולת האדם, וא"כ כ"ש וק"ו שאם אינו אנוס ומ"מ אינו מסדר תפלתו כו' שאינו נפטר ע"י השייץ עיי"ש.

תפלת הש"ץ מצד גדר שליחות וזכ"י

והנה מכללות הענין משמע דגדר הענין דשליח ציבור מוציא את הרבים הי"ז מצד דין שליחות וזכ"י שבכל התורה, ויש להעיר

במ"ש בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' שכ"א) וז"ל: והנה בכל התורה שלוחו של אדם כמותו ושליח עושה שליח, וע"כ הא דמילי לא מימסרי משום דלא ילפינן שליחות אלא מקדשים וגירושין ותרומה, ובכולהו איכא מעשה, אבל מילי גרידא לא אשכחן, ומה דשליח ציבור מוציא רבים ידי חובתם בדיבור פיו, ידוע דאינו מטעם שליחות לחוד אלא מטעם כל ישראל ערבים, ומטעם שומע כעונה, אבל בעלמא מילי לא מימסרי, עכ"ל. (וראה בחידושי רע"א גיטין ר"פ השולח לענין ביטול גט ע"י שליח כו' וכן בנוגע להקדש ע"י שליח עיי"ש). וראה בסי' בית יוסף ברכות לד,ב, שהביא בשו"ת קול ארי' סי' כ"ג הקשה ג"כ מצד מילי, ומביא ג"כ מה שהקשו קצת האחרונים דהא במצוה שבגופו לא שייך שליחות כמו בהנחת תפילין ושיבה בסוכה וכו', ואיך שייך שליחות בתפלה? ומביא דברי חת"ס אלו דבאמת אינו מצד שליחות לחוד אלא מצד ערבות ושומע כעונה ובמילא נחא עיי"ש.

וראה גם בשו"ת בית שערים או"ח סי' רע"א שכתב דבתפלה לא שייך דין שליחות, לפי מ"ש בתוס' רי"ד קידושין מ"ב דבמצוה שבגופו לא שייך שליחות, וביאר הקצוה"ח סי' קפ"ב דדוקא אם הוא עושה מעשה בדבר אחד שהוא הנפעל אמרינן מה שנפעל ע"י שליח הוי כנפעל ע"י המשלח, אבל אם המשלח עצמו צריך להיות הנפעל שיונחו התפלין על ידו או שיהי' גופו מסובב בסוכה אין הנפעל בשליח כאילו נפעל במשלח, והקצוה"ח בסי' שפ"ב ביאר דדוקא במעשה שפעולתה נשאר אחר המעשה כגט וקידושין ותרומה שהאשה מקודשת או מגורשת והתרומה קדושה שייך שליחות, אבל במעשה שאין שום פעולה נצמח ממנה אחר המעשה רק בשעת מעשה לא שייך שליחות עיי"ש, וז"ל אם הוא מחוייב לדבר התפלה בפיו, לא נעשה מעשה בדבר אחר, וגם ליכא פעולה נמשכת אחר הדיבור הוה כמצוה שבגוף ולא שייך שליחות, ומביא מ"ש בכפות תמרים ר"ה כ"ט לגבי תקי"ש, דאם התקיעה ג"כ מצוה על האדם עצמו, אין אחר יכול להוציאו בתקיעתו משום שליחות, משום דהוה כמצוה שבגופו, כמו שאינו יכול לעשות שליח שישמע תקיעת שופר עבורו עיי"ש, כן מביא מהך דר"ה לד,ב, ששאלו רבנן לר"ג לדברידן שהשיץ מוציא גם הבקי למה ציבור מתפללין עיי"ש, ואי נימא דזהו מצד שליחות הרי מצוה בו יותר מבשלוחו ומהו קושייתם על ר"ג?

ולכן רצה לומר דהא דשיץ מוציא רבים ידי חובתם אינו נוגע לענין השליחות כלל אלא שכך הי' מצות תפלה מעיקרא, דבציבור

אחד מתפלל בעד כולם, וכמ"ש בחת"ס ח"י בסוכה מ"א לגבי נטילת לולב דבעינן קרא שיהא לקיחה לכאו"א אף דהוה מצוה שבגוף ואין אחד יכול להוציא חבירו בתורת שליחות כמו שעמד ע"ז בכפות תמרים שם, מ"מ הו"א דעיקר המצוה כך הוא מתחילה **שהבי"ד יקחו די מינים בשביל כל ישראל כמו בספירת יובל ולהכי בעי קרא עיי"ש**, ועי' גם בס' פנים יפות פ' אמור בד"ה ורגמו, ובשו"ת גנוי יוסף. סי' נ"ח, ושו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' ל"ח וסי' ק"כ.

דלפי ביאור זה דאין בזה הגדרים דשליחות כו' לכאורה אין לבאר ההו"א בגמ' והמסקנא כמבואר בהמכתב דלפי ההו"א השי"ץ מוציא עם שבשדות מצד דין דזכין לאדם שלא בפניו, וכ"ש אלו הנמצאים כאן אצל המזכה כו' ולמסקנא אינו כן משום דאין זכין לו לאדם בעל כרחו, כיון דכאן אין בזה הגדרים דשליחות וזכ"י.

חידוש המאירי דש"ץ הוא שליח דרחמנא

וראה גם במאירי יומא יט, א, דהמודר הנאה מכהן מותר להקריב לו קרבנותיו, אפילו קרבנות נדבה שאינה מצוה מוטלת עליו, שלא מצד שליחותו הוא מקריב אלא משליחות המקום, וכן המודר הנאה **משליח ציבור** שלו עכ"ל. ובס' פסקי תשובה סי' כ' הביא זה וכתב שהוא חידוש גדול, ומקשה מהך דברכות לד, ב, שליח ציבור שטעה סימן רע לשולחנו ששלוחו של אדם כמותו, וכן שמו "שליח ציבור" מוכיח שהוא שלוחם של הציבור, ומציין לכמה מקומות דמשמע שיש בזה דין שליחות של הציבור עיי"ש.

ובבית שערים שם עצמו מביא אח"כ משו"ת מהר"ק שורש ל' (מובא בב"י סי' נ"ג) שהוא שלוחם של הקהל, ולכן פסק רבינו שמחה דאפילו יחיד יכול לעכב את השי"ץ ולומר שאינו חפץ שפלוגי יהי השי"ץ דאינו נעשה שלוחו בעל כרחו, וראה גם במגן אברהם שם ס"ק כ' שכן כתב, וראה פמ"ג שם באשל אברהם, ובשו"ע אדה"ז שם סעי' כ"ג.

תרווייהו איתנהו שליח דרחמנא ושליח דידן

ולכן מסיק בבית שערים שם לבאר עפ"י מ"ש בתוס' יומא יט, ב, בד"ה מי לגבי כהנים **זהו דבדאי אמרינן שהם שלוחי דרחמנא,**

מ"מ מיבעיא ליה בנדריים דילמא הם ג"כ שלוחי דידן עיי"ש בתוס', ועפ"ז מבאר שכן הוא באמת לגבי ש"צ דרחמנא שויהו שלוחי דידן להוציא אותנו בתפלה, וכיון דרחמנא לא בירר מי יהי' הש"ץ (כמו בכהן) והברירה בידינו לבחור ולמנות מי שנרצה, לכן אפילו יחיד יכול למחות, מיהו זהו רק בתחילה לפני שנתמנה, אבל אחר שכבר נתמנה אי אפשר למחות כיון דלאחר שנתמנה הי"ה שליח דרחמנא, (ואינו דומה לשליח שנתמנה ע"י המשלה שלעולם יכול לבטל שליחותו), ובמילא לא קשה ממצוה שבגופו כנ"ל דרק האדם אינו יכול לעשות שליח במצוה שבגופו אבל רחמנא שפיר שוי' שליח אפילו במצוה שבגוף, ולא קשה ג"כ ממצוה בו יותר מבשלוחו כנ"ל, דזה לא שייך אלא כשהוא עושהו שליח במקומו, אבל שליח ציבור שהוא שליח דרחמנא לא שייך זה עיי"ש בארוכה. דלפי דבריו יוצא דהן אמת שיש ביד הקהל לבחור מי יהי' הש"ץ, אבל אין זה הענין דמינוי שליחות, כי הוא שליח דרחמנא כמו בכהנים, אלא דלזה גופא נתמנה מרחמנא שיהי' שליח דידן להוציא הרבים יד"ח.

ולפ"ז אולי יש לבאר ג"כ כוונת המאירי דבודאי מודה המאירי דלפועל הש"ץ הוא שליח של הציבור להוציאם יד"ח, (ולא קשה מה שהקשה עליו בפסקי תשובה) אלא דהמינוי שיהי' בו כח השליחות אינו מהציבור אלא מהמקום והוא שליח דרחמנא, ולכן כיון דמינוי השליחות אינו בא מהציבור ליכא איסור בזה במודר הנאה.

ולפ"ז אולי י"ל ג"כ דכיון שנעשה שליח דרחמנא באופן שיהי' שלוחם של הציבור, במילא תרווייהו איתנהו ביה, ואפשר לומר דלפועל שייך בו דינים וגדרים של שליחות וזכ"י שבכל התורה כולה, היינו שכן ניתנה לו הכח להוציא גם עם שבשדות מצד זכ"ן לאדם שלא בפניו כו' כפי שהוא בכה"ת כולה, וכן לפי המסקנא אמרינן דכיון דאין זכ"ן לו לאדם בעי"כ, עדי"ז הוא גם בנוגע לש"ץ.

אי להלכה יש תפלה מצד זכ"י

וחנה אף דהביאור בהמכתב בענין זכ"ן לאדם שלא בפניו דעם שבשדות יוצאים י"ח אפילו אינם נמצאים שם, קאי לפי רבן גמליאל ולא לפי רבנן, מ"מ הרי מבואר שם דבר"ה שיש ברכות

ארוכות כו' הלכה כר"ג, נמצא דביאור הנ"ל הוא גם לדידן לפי החלכה.

אלא דהרמב"ם בהלי תפלה (פי"ח הי"ט) כתב וז"ל: שייץ מוציא את הרבים י"ח כיצד בשעה שהוא מתפלל והם שומעים ועונים אמן אחר כל ברכה הרי הם כמתפללים. בד"א כשאינו יודע להתפלל, אבל היודע אינו יוצא י"ח אלא בתפלת עצמו, בד"א בשאר ימות השנה אבל ברי"ה ויו"ט של יובל שהברכות הן ארוכות ואין רוב היודעים אותן יכולים לכוון דעתם כשייץ, לפיכך אם רצה היודע לסמוך בשני ימים אלה על תפלת השייץ להוציאו י"ח הרשות בידו עכ"ל.

והנה לפי מסקנת הגמ' שם דלא פטר ר"ג אלא עם שבשדות מייט משום דאניסי במלאכה אבל בעיר לא, הביאו התוס' (לד, ב, בד"ה כך וכן בחי' הריטבי"א שם ועי' בחי' הרשב"א שם) בי פירושים: א) דעם שבשדות שאינן יכולים לבוא לביהכני"ס יוצאים אפילו כשלא באים כלל לביהכני"ס, אבל אנשי העיר צריכים לבוא לביהכני"ס ולשמוע בעצמם מהשייץ. ב) רק עם שבשדות יוצאים עיי שמייעה דכיון שטרודים במלאכתן אינם יכולים להסדיר תפלתן, אבל אנשי העיר צריכים להסדיר תפלתם ומתפללים בעצמם ואינם יוצאים עיי השייץ כלל עיי"ש, ולפי"ז הקשה בלחם משנה שם על שיטת הרמב"ם דממיינ' אם פירש כאופן האי' הי' לו להביא הדין דעם שבשדות יוצאים י"ח ברי"ה כו' אפילו כשלא באו כלל לביהכני"ס? (וכמ"ש ברא"ש שם), ואם פיי' כאופן הב' הרי אנשי העיר שיש להם פנאי להסדיר תפלתן אינם יוצאים עיי השייץ כלל אפילו ברי"ה והרמב"ם לא חילק בזה (וראה בטור או"ח סי' תקצ"א בשיטת בעל העיטור).

ביאור בשיטת הרמב"ם ואדה"ז בתפלה עיי ש"ץ

ובסי' משכן בצלאל (סי' ל"ה, ועוד) ביאר דעת רבנן עפ"י מ"ש הר"ן (רי"ה ל"ב בד"ה יחיד, וראה שו"ע אדה"ז סי' נ"ט סעי' ד' וסי' תקצ"ד וראה לקו"ש חכ"ד עי' 95 הערה 6) מהירושלמי דבתפלה לא אמרינן שומע כעונה כיון דתפלה הוא רחמים בעינן שיהא כאו"א מבקש רחמים על עצמו, ולכן בעינן שיתפלל בעצמו דוקא, אלא דסב"ל דאינו בקי כיון שאינו יכול להתפלל בעצמו צריך עכ"פ לענות אמן, דהרי כתב הרמב"ם בהלי ברכות (פי"א הי"א) לגבי שומע ברכה שיוצא עיי שמייעה, ועונה

אמן הרי זה כמברך עיניי, היינו דשומע כעונה אין הפי' שהשומע עצמו מתפלל אלא יוצא עיני המברך (כמו בשליחות, וראה שו"ע אדה"ז סי' רי"ג סעי' ו' שכ"כ) משא"כ בעונה אמן הי"ז **כמברך בעצמו**, (וראה לקו"ש פי' ויחי ש.ז. סעי' ב' והערות וביאורים גליון קמב סי' א' וגליון דשי"פ שמות ש.ז.) ולכן סב"ל לרבנן דאף דבכלל בתפלה צריך להתפלל בעצמו דרחמים נינהו, מ"מ מי שאינו בקי יכול לצאת עיני השי"ץ בעניית אמן עכ"פ דהרי זה כאילו מתפלל בעצמו, ובזה יש לתרץ מה שמקשים על הרמב"ם הנ"ל דלמה כתב דשי"ץ מוציא את הרבים י"ח עיני שעונים אמן כו', דמשמע דבעינן עניית אמן דוקא, ואינו מספיק בזה הדין דשומע כעונה כמ"ש בה"ל ברכות שם, דלהנ"ל ניחא כיון דבתפלה לא אמרינן שומע כעונה, ולדעת רבנן ליכא דין כזה כלל דאפשר לצאת בלי עניית אמן, כיון דבעינן שכאו"א יתפלל לעצמו, והא שהשי"ץ חוזר תפלתו הוא בכדי להוציא את שאינו בקי הנמצא שם שיוכל לענות אמן.

ורבן גמליאל חידש שיש גם דין **דתפלת ציבור** דאפילו עם שבשדות שאינם נמצאים שם כלל השי"ץ מוציאם והוא בדוגמת קרבן ציבור שמוציא כל ישראל כו', ולפי הביאור שבהמכתב הי"ז משום זכין לאדם שלא בפניו ומזכה תפלתו עבורו, ואיי"צ דוקא שכאו"א יתפלל בעצמו משום דרחמים נינהו, ולפי מ"ש בהמכתב מבואר דרק עם שבשדות דאניסי שייך הדין דזכין לאדם שלא בפניו ונפטרים בתפלת השי"ץ, משא"כ אלו שבעיר דלא אניסי אין זכ"י בעל כרחו ואינו מוציאם.

ולפי"ז י"ל דהא דקאמר בגמ' דהלכה כר"ג ברי"ה ויוהכ"פ הי"ז רק כדינו בכלל, דאין חילוק בין בקי לשאינו בקי כפי שמחלקים רבנן לעולם, אלא דגם בקי יכול לצאת י"ח ברי"ה עיני שמיעה ועניית אמן כנ"ל, אבל לא כשיטת ר"ג ממש שאפשר לצאת י"ח אפילו בלי שמיעה כלל כמו עם שבשדות מצד תפלת ציבור בכלל, (ולפי המכתב מצד זכין לאדם שלא בפניו), דבזה לא קיימ"ל כר"ג, ובמילא אי"ש שיטת הרמב"ם ולא קשה קושיית הלח"מ, דסב"ל דאף דר"ג עצמו סב"ל דעם שבשדות יוצאים י"ח אפילו כשאינם באים לביהכ"ס כלל, מ"מ לא פסקינן הכי, ולכן כתב דברי"ה ויוהכ"פ יוצאים רק עיני שמיעה ועניית אמן, וראה גם בסי' אהל משח סי' ל"ה בזה בארוכה, דלפי כ"ז יוצא דלשיטת הרמב"ם להלכה לא קיימ"ל כלל דין זה דאפשר לצאת י"ח אפילו כשאינו נמצא כלל בביהכ"ס ומצד זכין לאדם שלא בפניו כו'.

אבל ראה שו"ע אדה"ז סי' תקצ"א סעי' ב' שהזכיר ג"כ הדין דבר"ה גם בקי יכול לצאת י"ח ע"י השי"ץ ע"ד שכתב הרמב"ם אלא ששם לא הזכיר דבעינן עניית אמן דוקא, (וראה סי' נ"ט סעי' ד') אבל מסיים: "ומי שהוא אנוס ואינו יכול לבוא לביהכניס כגון עם שבשדות וזקן וחולה פוטר השי"ץ אעפ"י שלא שמע ממנו התפלה" וזהו כשיטת הטור והרא"ש, נמצא דלפ"ז גם להלכה קיימ"ל שיש דין תפלה מצד זכין לאדם שלא בפניו כמ"ש בהמכתב. וראה עוד בלקו"ש חכ"ד שם (אלול) בביאור פלוגתתם של רבנן ור"ג.

ח ס י ד ו ת

פעולת התשובה לגבי עונשים (גליון)

הת' מנחם מענדל שם טוב
- תלמיד בישיבה -

בגליון (תרל"ה) ע" 9 שואל הת' י.ש. על מה שמבאר כ"ק אד"ש שמה שכתב בפ"ב "אין מזכירין לו דבר וחצי דבר ביום הדין לעונשו ע"ז ח"ו בעוה"ב ונפטר לגמרי מן הדין בעוה"ב" שהכוונה במה שכתב אדה"ז בעוה"ב הוא לשלול עונשו של ב"ד של מטה שלזה לא מועיל תשובה משא"כ בדין של ב"ד שלמעלה נפטר מן הדין גם מעונשו בעוה"ז, ושוה"ג שם "ומוכרח לפרש כן ... דכיון שנפטר לגמרי מן הדין בעוה"ב איך יענישוהו גם בנוגע לעונשי עוה"ז בלא דין".

א) שאם הכוונה בעוה"ב הוא ב"ד של מעלה הול"ל ב"ד של מעלה. (ב) הלי' ביום הדין שגור יותר בד"כ בקשר לנשמה הנפרד מהגוף ולא כ"כ לענינו. (ג) מהו ההכרח לפרש שאם נפטר לגמרי מן הדין בעוה"ב שנפטר מן הדין גם בנוגע עונש עוה"ז הרי אפשר שכן מענשין לו בעוה"ז ושוב אין סיבה להענישו בעוה"ב כי כבר נפטר לגמרי מן הדין.

ולא הבנתי שאלות הנ"ל שהרי מ"ש אדה"ז בפ"ב שנפטר לגמרי מן הדין "בעוה"ב" הכוונה הוא "ביום הדין" לאחר שהנשמה נפרדת מהגוף שאז הוא "דין הנפשות" (ע"י בלקו"ש דרושים לר"ה

נט, ב) עיי הבי"ד של מעלה * וכשעושה תשובה שלמה נפטר לגמרי מן הדין בעוה"ב ועיי מבאר כייק אדי"ש שהכוונה בעוה"ב הוא לשלול עונשין של בי"ד שלמטה שלא מועיל תשובה משא"כ בנוגע בי"ד של מעלה שמועיל תשובה גם בנוגע עונשי עוה"ז שעיי בי"ד של מעלה, ומבאר שמוכרח לפרש כן שכיון שכותב אדה"ז שכשעושה תשובה שלימה (בלי עונשים) נפטר לגמרי מן הדין בנוגע עוה"ב שאז הוא דין ומשפט הנשמה וא"כ יי"אך יענישוהו גם בנוגע לעונשי עוה"ז בלא דין".

* משא"כ עונשי עוה"ז הוא ע"ד הדין ומשפט דר"ה אם תתקיים ותהי הנפש בהגוף או תסתלק ממנו.

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

הערה בפרש"י פרשתינו א, טז

הרב וועלוול רזנבלום
- תושב השכונה -

בפירש"י ד"ה ובין גרו (א, טז): זה בעל דינו שאוגר עליו דברים, עכ"ל.

ובפרש"י ד"ה לא תגורו מפני איש (שם, יז): לא תיראו, דבר אחר לא תגורו לא תכניס דבריך מפני איש לשון אוגר בקיץ (משלי י, ה) עכ"ל.

ועיין בפירוש המזרחי על פרש"י ד"ה ובין גרו הנ"ל, וז"ל: בספרי מלשון אגרה בקציר מאכלה (משלי ו, ח) וכאילו אמר ובין אוגרו וחסר אלי"ף וכן פרש"י גבי לא תגורו מפני איש לשון אוגר בקיץ כאילו אמר לא תאגרו וחסר אלי"ף, עכ"ל.

והנה זה שאין רש"י מביא הפסוק אוגר בקיץ בד"ה הראשון, הגם שגם שם מפרש ש"גרו" מלשון "אוגר", אולי יש לומר: בענין של "אסיפה" שזהו פירושו של "אוגר", יש שני פירושים:

פירוש אחד, על דרך כמו שכתוב בפרשת ויצא (כט, ח) ... עד אשר יאספו כל העדרים וגו', וכן בפרשת שמות (ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל וגו'.

ששם הפירוש בפשטות, שהעדרים או זקני ישראל התאספו במקום אחד, שעד זמן האסיפה היו במקומות מפוזרים, ובשעת האסיפה באו כולם למקום אחד.

פירוש שני, עיין בפרש"י בפרשת ויחי ד"ה נאסף אל עמי (מט, כט): ... שיש אסיפה בלשון עברי שהיא לשון הכנסה כגון ואין איש מאסף אותם הביתה, ואספתו אל תוך ביתך, באספכם את תבואת הארץ וכו', עכ"ל.

ואולי אפשר לומר כן גם בנוגע לפירושו של "אוגר" שיש בזה שני פירושים: **אסיפה והכנסה**.

ולפי זה אין תמ"י למה משתמש רש"י בלשון "אוגר" הן בד"ה הראשון והן בד"ה השני, הגם שהפירוש בזה הוא שונה. שבד"ה הראשון הפירוש של "אוגר עליו דברים" הוא שאוסף עליו דברים. משא"כ בד"ה השני שם הפירוש "אוגר" הוא לשון הכנסה.

ולפי זה מובן מה שרש"י מביא הכתוב "אוגר בקיץ" דוקא בד"ה השני, שהיות שהפירוש של הפסוק הוא לכאורה שמכניס את התבואה בקיץ לכן מתאים זה דוקא אל ד"ה השני ששם פירש רש"י "לא תכניס דבריך".

משא"כ לפירושו בד"ה הראשון, ששם אדרבא הוא מגלה דבריו.

אבל באמת עדיין צריך עיון בזה, שהמצודת ציון והמצודת דוד מפרשים שם "אוגר" ענין אסיפה ולא נזכר בפירושם ענין של הכנסה.

ואולי אפשר לומר שהם מפרשים שם רק באופן כללי, ולא נחתי לפרט הפרטים, שגם באסיפה יש ענין של הכנסה.

אבל יש עוד כמה דברים שאינם מובנים על כל פנים בהשקפה ראשונה:

(א) כבר נזכר לעיל פירוש המזרחי על פירש"י ד"ה ובין גרו שמביא מספרי שזהו מלשון "אגרה בקציר מאכלה".

ואם כן לפי דבריו, למה אין רש"י מביא פסוק זה לראי לפירושו "שאוגר עליו דברים". שלכאורה אם יש ראי מפסוק לפירושו היי לו לרש"י להביאו על דרך שמביא ראי לפירושו בד"ה השני. ובפרט שפירוש זה של רש"י שהפירוש של "גרו" הוא מלשון "אוגר" אינו פשוט כל כך.

(ב) פסוק זה "אגרה בקציר מאכלה" הוא במשלי (ו, ה), והפסוק שמביא רש"י בד"ה השני "אוגר בקיץ" הוא גם כן במשלי (י, ה).

ואם כן, צריכים להבין למה הביא רש"י הפסוק המאוחר ולא הפסוק הקדום.

ולכאורה הראי משני הפסוקים הוא ב**ש**וה.

ואולי היי אפשר לתרץ, שהיות שהפסוק "אגרה בקציר מאכלה" מדבר בנוגע ל**נמלה**, כמו שכתוב (שם, ו) לך אל נמלה וגו', לכן אין רש"י רוצה להביא ראי משם, שיש מקום לומר שהלשון של אסיפה שנאמר בנמלה אין זה הלשון של אסיפה הנאמר בבני אדם.

(ג) בפרשת תבוא נאמר (כח, לג) ... ויין לא תשתה ולא תאגר וגו', ולמה לא הביא רש"י ראי מפסוק זה.

ואולי אפשר לומר שרש"י לא רצה להביא ראי מפסוק שמדבר בהיפוך הברכה.

(ד) זה שרש"י אומר בד"ה ובין גרו "זה בעל דינו" צריך עיון בלשונו:

קודם תיבות "ובין גרו" נאמר בפסוק זה "...ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו", הרי גם כאן מדבר הכתוב בבעלי דין, דהיינו איש ואחיו שבאו לדין ולמה אמר רש"י "זה בעל דינו" רק על תיבות "ובין גרו", כאילו שעד עכשיו לא דיבר הכתוב בבעלי דין.

ואולי אפשר לומר בדוחק **שהדגשת** רש"י אינו על "זה בעל דינו", אלא ההדגשה היא שעכשיו מדבר הכתוב בבעל דין "שאוגר עליו דברים" דהיינו שגם מה שכתוב בין איש ובין אחיו הם בעלי דין, אבל לא בבחינת "שאוגר עליו דברים" משא"כ במה שכתב "ובין גרו" מדבר הכתוב בסוג בעל דין "שאוגר עליו דברים".

ופירוש הדברים:

יש שני סוגים בבעלי דין:

סוג אחד, שבאים לבית דין בטענות ומריבות וכו' — "שאוגר עליו דברים".

וסוג שני, שבאים לבית דין לא מפני שיש לאחד טענות על חבירו, אדרבא, הם חיים בשלום כ"איש (ו)בין אחיו", ומשום זה, אחד רוצה לוותר לחבירו, אבל אין השני רוצה לקבל ומשום זה באים לבית דין. וכמו שידוע כמה סיפורים בכגון זה.

אבל עם כל זה הלשון של רש"י דחוק, שה"י יכול לומר, כלשון הספרי, "זה שאוגר עליו דברים" ולהשמיט תיבת "זה בעל דינו", היות שגם קודם לכן כבר מדבר הכתוב בבעל דין.

(ה) למה אין רש"י מפרש "בין גרו", בין שכנו, כאחד הפירושים בספרי וכלשון הפסוק בשמות (ג, כב) ... ומגרת ביתה וגו'.

ולכאורה פירוש זה הוא קרוב יותר לפשוטו של מקרא מלומר שגרו הוא מלשון "אוגר".

ואולי אפשר לומר ששכנו הוא בסוג אחד עם "איש בין אחיו", ואם כן השאלה היא למה פרט הכתוב שכנו, משא"כ זה "שאוגר עליו דברים" שזה סוג אחר, וכנ"ל.

(ו) עיין בפרש"י בפרשת שופטים (יח, כב) ד"ה לא תגור ממנו: לא תמנע עצמך מללמד עליו חובה ולא תירא ליענש עליו, עכ"ל.

ועיין בשפתי חכמים, וז"ל: משום דבפרשת אלה הדברים פרש"י שני פירושים על לא תגורו לשון מורא ולשון הכנסה לכך נקט שתי לשונות, עכ"ל. וכן על דרך זה פירש המשכיל לדוד.

וצריך להבין, ובפרט לפי דברי השפתי חכמים והמשכיל לדוד:

(1) רש"י כבר פירש בפרשת דברים מהו הפירוש של "לא תגורו" ומהו ההכרח לפירוש זה עוד הפעם.

(2) אפילו אם יש הכרח, למה משנה רש"י בפירושו:

בפרשת דברים, מפרש תחילה שהפירוש של "לא תגורו" הוא "לא תיראו", ואח"כ מפרש פירוש שני. משא"כ בפרשת שופטים, מפרש תחילה "לא תמנע" ומסיים "ולא תירא".

ועיין בפירוש המזרחי על פירוש רש"י בפרשת שופטים, וז"ל: לפיכך כתב רש"י אחר מאמר לא תמנע עצמך מללמד עליו חובה מאמר ולא תירא ליענש עליו שהוא טעם על לא תמנע עצמך כו' כאלו אמר לא תמנע עצמך כו' ולא תירא מזה פן תענש עליו, עכ"ל.

אבל לפי דבריו השאלה היא למה לא כתב רש"י בסדר הזה גם בפרשת דברים מצד טעם זה.

(3) בפרשת דברים אומר "דבר אחר", משא"כ בפרשת שופטים אינו אומר דבר אחר רק ממש"ך "ולא תירא".

ועיין במשכיל לדוד שכתב "ואפשר שחסר דבר אחר".

(4) מפשטות לשונו של רש"י בפרשת דברים "לא תיראו", משמע שהיראה היא מן האיש (שלא יזיק לו, וכדומה), ולא ממה שיענש עליו, ובאמת נאמר כן בפירוש בפסוק "ולא תגורו) מפני איש".

ואם כן מהו ההכרח לפרש בפרשת שופטים באופן אחר, דהיינו
"ולא תירא) ליענש עליו". והרי נאמר בפסוק "לא תגור)
ממנו".

5) בפרשת דברים פירש: "לא תכניס דברך מפני איש",
והשייכות ללשון הכתוב היא לשון "אוגר בקיץ". (עיינן לעיל
באריכות).

אבל בפרשת שופטים פירש: "לא תמנע עצמך מללמד עליו
חובה".

והנה הלשון "לא תמנע" אין לו שייכות ללשון "לא תגור
ממנו", הנאמר בפסוק.

ולמה לא פירש רש"י גם בפרשת שופטים "לא תכניס דברך
מללמד עליו חובה".

ולפי זה הי' מתאים הלשון "תכניס" עם הלשון "תגור" הנאמר
בכתוב, מלשון "אוגר בקיץ".

6) למה לא אמר רש"י בפרשת דברים "לא תכניס
דברך) מללמד עליו חובה", על דרך שאמר בפרשת שופטים.

ז) בתחילת פרשת בלק נאמר: ויגר מואב וגוי, ושם פירש"י,
וז"ל: לשון מורא כמו גורו לכם, עכ"ל.

והנה מה שרש"י לא הביא רא"י מפרשתנו שנאמר: לא תגורו
מפני איש וגוי, או ממה שנאמר בפרשת שופטים: ... לא תגור
ממנו (יח, כב): אולי יש לומר שהיות שרש"י מפרש במקומות
אלו גם פירוש שני, נוסף לפירושו של "לא תיראו" ו"לא תירא",
אין הרא"י כל כך חזקה מפסוקים אלו.

אבל מה שאינו מובן הוא שלכאורה הי' יכול להביא רא"י ממה
שנאמר בפרשת עקב (ט', יט) כי יגרתי מפני האף והחמה וגוי.

ועוד, הרא"י שמביא רש"י הוא מאיוב (יט, כט), ובאיוב
גופא נאמר (ג, כד): ... ואשר יגרתי יבא לי.
ולמה לא הביא רש"י רא"י משם.

הערה בפירש"י פי' מטות

הרב משה לברטוב
- תושב השכונה -

ברש"י מטות לא נ' ד"ה וכמוז וז"ל דפוס של בית הרחם לכפר
על הרהור הלב של בנות מדין. ע"כ.

וקשה לי מדוע מפרש רש"י טעם על תכשיט זה דוקא. ועוד
מנ"ל לרש"י שנתנו דברים אלו משום כפרה, אפשר נתנו זה, כי
זה היי מה שבזזו מן בנות מדין. אך זה מתרץ הפסוק בעצמו
באמרו "לכפר על נפשותיכם גו"י".

וקשיא הראשונה מצאתי בספר באר בשדה, שכותב, אע"ג דכל
התכשיטים היו לכפר כתב רש"י גבי כמוז משום דק"ל למה הביאו
כלי זה שנותנין במקום הטנופת לקרבן והרי מאוס הוא לזה יהיב
טעמא שהיה לכפר על הרהור הלב, וכיון שלא חטאו במעשה אדרבא
זהו שבחם וזה הטעם למראות הצובאות שנעשה מהם הכיור. ע"כ.

אך עדיין קשה שתחלה נתנו טעם להבאת (הכפרה), שלא נפקד
ממנו איש, והיינו שלכאוי זהו קרבן תודה, ומסיים לכפר על
נפשותינו.

אך עיין בשבת ס"ד ושם מבואר, שמשא קצף עליהם בחשבו
שמביאים כפרה על מעשה זנות, והיינו שחזרו מעשה מדין, וע"ז
ענו ולא נפקד ממנו איש וזה ראוי שחפים מפשע, וע"ז שאלם א"כ
כפרה למה, וענו על ההרהור.

ועי' מהרש"א שמקשה איפה כתוב פה "ויקצוף משה" הלא זהו
כמה פסוקים מקודם. ומתרץ, שעל טענת משה החייתם כל נקבה הוא
משום שחזרתם לקלוקלכם וענו לו שלא נפקד ממנו איש, היינו
דלא נחסר מאתנו דת יהודים. ושאלם א"כ כפרה למה וכו'.

הערה בענין "מראית העין" אצל בשר בחלב

הרב בן ציון רבקיין
- ס. לואיס, מיזורי -

א) כי הרמ"א ביור"ד סי' פ"ז סי"ג "ונהגו לעשות חלב משקדים ומניחים בה בשר עוף הואיל ואינו רק מדרבנן אבל בשר בהמה יש להניח אצל החלב שקדים משום מראית העין כמו שנתבאר לעיל סי' ס"ו לענין דם" ע"כ.

וכוונתו דק"ל כדעת ר' עקיבא במתני' (חולין ק"ג). דחי' ועוף אינם מן התורה באיסור בשר בחלב, וכדפסק המחבר בסעיף זה "ובשר חיי' ועוף אפי' בחלב טהורה מותר בבישול ובהנאה ואף באכילה אינו אסור אלא מדרבנן" וכו', ע"כ. וע"ז קאמר הרמ"א דבשר עוף שאינו אסור רק מדרבנן לא חיישי' למראית העין ולכך מותר להניח בשר עוף בחלב שקדים.

ולפי פשוטו משמע מדי' הרמ"א אלו דבאיסורי דרבנן בכלל לא חיישי' למראית העין. אך, תמיהה גדולה לומר כן דהא מצינו בכמה דוכתי דגם באיסור דרבנן חיישי' למראית העין. וכן כתב הש"ך בסק"ו בשם המהרש"ל דבשר עוף שהניח בחלב שקדים אסור אפי' בדיעבד אם לא הניח שקדים אצלו. והוסיף הש"ך "וכן נלפענ"ד דהא אפי' במידי דרבנן חיישי' למראית העין בכמה דוכתי ומהם בשי"ס פרק במה בהמה (דף נ"ד) ולא בזוג אע"פ שהוא פקוק משום דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא פרשיי' לשוק למכור והיינו מראית העין וכדאי' בפי' במה אשה והוא מוסכם מכל הפוסקים אע"פ שאיסור מקח וממכר בשבת אינו אלא מדרבנן וכו"י ע"כ.

ובאמת די' הרמ"א לכאוי' מרפסין איגרא וכדי' הש"ך דהא באמת מצינו גם במידי דרבנן חיישי' למראית העין, והיאך התיר הרמ"א להניח בשר עוף בחלב שקדים.

ומצאתי בחידושי הפלאה על יור"ד (הנדפסים בסוף השו"ע) שכוונת הרמ"א אם הי' בצנעא וכמ"ש התוס' בכתובות (ס.) בד"ה

ממערן (בהא דאיי בגמי' התם: תניא נחום איש גליא אומר צינור שעלו בו קשקשין ממערן ברגלו בצנעא בשבת ואינו חושש) וז"ל "והא דאמר כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפיי בחדרי חדרים אסור היינו דוקא באיסור מלאכה דאוי כמו וכו', אבל הכא לא יראו אלא מלאכה כלאחר יד דהויא דרבנן ולא גזרו רבנן לאסור בחדרי חדרים". ע"כ. (עי' גמי' שבת קמו: דפליגי תנאי במימרא זו אם כל מקום שאסרו משום מרה"ע אפיי בחדרי חדרים אסור ורוב פוסקים פסקו דאסור).

ולפי"ז פירש ההפלאה שכוונת הרמ"א כעין די התוס' שאם הי' בצנעא מותר להניח בשר עוף בחלב שקדים כיון דהוי רק איסור מדרבנן, וכן מצאתי בחידושי נחלת צבי שתיירץ באורך כדי ההפלאה דכוונת הרמ"א אם הניח הבשר עוף בחלב שקדים בצנעא.

(ב) אולם, באמת נפלעני"ד דלפי פשוטו יש ליישב די הרמ"א באופן אחר: דהנה המחבר בס"ד פסק אסור לבשל בחלב אשה מפני מראית העין (ואם נפל לתוך התבשיל בטל ואיי"צ שיעור), והוסיף הרמ"א "ונראה לפי"ז דכל שכן דאסור לבשל לכתחילה בחלב טמאה או בשר טמא בחלב טהור ודוקא בשר בהמה אבל בעוף דרבנן אין לחוש". ע"כ. והנה דינו של המחבר מקורו בתשובות הרשב"א כמבוי בב"י. ומשי"כ הרמ"א "ודוקא בשר בהמה אבל בשר עוף אין לחוש" היינו לשי' בס"ג דבבשר עוף אין חשש של מרה"ע.

(ג) ועי' ט"ז סק"ה שתמה מאד על הרמ"א שהוסיף איסור זה אך לבסוף מסיק ד'אין בידי להקל במה שהחמיר הרמ"א'. והוסיף עוד דלפי"ז כל שכן שיש לאסור לבשל בשר עוף בחלב מפני מרה"ע שגזרו בו רבנן בהדיא משום בב"ח, והוסיף שכן משמע בדרכי משה.

ופשוט בכוונת הטי"ז שכן הוא באמת דעת הרמ"א ושיטתו די' איסור לבשל בשר עוף בחלב מפני מרה"ע, ומצאתי בכתבי א"י"ן ז"ל על יור"ד שהוסיף ביאור "ונראה לי בכוונת הטי"ז שאף שלעיל בס"ג לא הגי' הרמ"א כלום על די המחבר שבשר עוף מותר בבישול היינו משום דסמך עצמו על מה שיכתוב בס"ד לענין טמא ואשר ממילא יהי' כשי"כ לבשר עוף" ע"כ.

אמנם, עכ"פ מבוי' שגם הרמ"א מודה לגבי איסור בב"ח די' איסור מרה"ע באופן של בשר עוף בחלב ממש, ולפי"ז צריכים

לבאר דמה שלא חששו משום מרה"ע בבשר עוף בחלב טמאה (בס"ד) או בחלב שקדים (בס"ג) היינו משום דהוי תרי דרבנן, וכן מצאתי בפמ"ג במשבצות זהב סק"ה וז"ל "עיינן ט"ז דאין לזוז מפסק הרמ"א דאסור לבשל בדרבנן משום מ"ע וח"ה בשר עוף דלפעמים לא מינכר וכן משמע מרמ"א שכי עוף דרבנן אין לחוש משום דהוי תרי דרבנן וקאי על חלב טמאה הא בחלב טהורה אסור". ע"כ.

ובאופן זה יש ליישב קו' הגרעק"א בחידושו כאן בס"ד וז"ל "או בשר טמא - קשה לי דלתסר ג"כ בשר טמאה בחלב טמאה משום מראית העין". ע"כ. ולדרכנו מיושב בפשטות דבאופן של בשר טמאה בחלב טמאה הוי תרי דרבנן וס"ל להרמ"א דבהר"ג לא חששו משום מרה"ע, אבל בחד דרבנן מודה הרמ"א דחששו למרה"ע, ולפ"ז מיושב מה שהקי' מכל הסוגיות דחששו למרה"ע במידי דרבנן דבודאי גם הרמ"א מודה דחששו למרה"ע אלא דבתרי דרבנן לא חששו, ויש לבאר דלא חששו בתרי דרבנן דכולי האי לא חיישי' שיטעו גם ב"בשר" וגם ב"חלב", כן נראה ליישב ד' הרמ"א ודלא כנחלת צבי וההפלאה ועדיין צ"ע בכל זה.

ש ו נ ו ת

דעת אדה"ז אודות נפוליון

הרב משה כהן
- ירושלים עיה"ק -

קראתי בהתענינות רבה כל האריכות שהופיעה בגליונות 'הערות וביאורים' של הזמן האחרון, ביניהם הויכוחים בקשר לדעת אדה"ז נגד נפוליון והמסתעף בזה. אמנם היו כמה דברים שחרגתי שהם לא כ"כ מתאימים לבמה שבו כותבים אניש' והתמימים, וכפי שיבואר לקמן.

ספר 'החסידות' של אהרן מרקוס

בגליון של פ' אחרי (כט-תרכז) ע' 32 מתעקש הרב שמואל קראוס להוכיח נאמנותו של ספר 'החסידות' של אהרן מרקוס, ולא

נחה דעתו עד שהגיע למסקנא שיישנם בו כמה מקורות ראשוניים, כמו לדוגמא הסיפור עם נפוליון ור' משה מייזליש שהופיע אח"כ - באי-אלו שינויים - באגרת אדמו"ר מוהרי"צ ובכ"מ.

והנה בנוגע למדת הנאמנות של ספר 'החסידות' אינני רואה שום צורך לכתוב כי כבר נכתב עליה בהרבה מקומות, והרוצה יעיין בהם (אציין רק דבר אחד, שגם נכתב כבר, שהתירגום לעברית איננו רק תירגום אלא גם עיבוד, ז"א שהמתרגם תיקן המון טעויות שהיו במקור. וזה כמובן אינו מוסיף לנאמנותו של הסופר).

אבל המפריע לי בכתיבה מסוג הנ"ל, שכאילו מקורו של הסיפור אצל אדמו"ר מוהרי"צ הוא מספרו של מארקוס! ואכן כך נהגו כל המדענים חוקרי החסידות לבדוק בתאריך הדפסת ספר ועפ"י קובעים שכל ספר, ובכללם רשימות אדמו"ר מוהרי"צ, שנדפס לאחר תאריך הנ"ל שואב מקורו מספר הקודם, וברגע שמפסקים בנאמנותו של ספר הקודם ממילא נופל כל הבא לאחריו (ראה לאחרונה מאמר מסוג הזה במאסף 'ציון': התנועה החסידיית אחרי שנת 1772, כתבה עדה רפפורט-אלברט).

ויכול להיות שזה נכון באופן כללי אבל ודאי וודאי ח"ו לא אצל אדמו"ר מוהרי"צ, שמקור כל הסיפורים שלו אינם לא אצל מארקוס ולא אצל פרומקין וכו' וכו', אלא מה שקיבל איש מפי איש בבית הרב ומחסידיים זקנים. ודבר זה רואים גם אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א שעל כל מה שלא שמע מחותנו אדמו"ר מוהרי"צ הוא אומר שאיננו בטוח באמיתות הסיפור!

ובנוגע לענייננו, מקורו של הסיפור בקשר לר' משה מייזליש (איננו אצל מארקוס) אלא בסיפורם של הצמח צדק (סי' המאמרים תרפ"ז ע"י רלה) ושל החסיד ר' אייזיק מהאמעל (אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע"י שיג). ואצל מארקוס זה מופיע באי-אלו שינויים!!!

שוב ממשיך להביא מדברי מארקוס שכדעת אדה"ז נגד נפוליון סבר גם המגיד מקוזניץ, וע"ז מוסיף: "מרכוס כתב את דעתו של המגיד מקוזניץ.. על סמך שהכיר באופן אישי את בנו של עד שמיעה נאמן! ולדידי נאמן בזה הר"א מרכוס שה"י מפורסם

ליר"ש ולא נחשד לשקר" - כפתור ופרח! מבחינה מדעית זה נכון מאד.

אבל מה נעשה שכ"ק אדמו"ר שליט"א (באג"ק שלו חלק טו ע"ת"נ) כותב: "וי"א שהבר פלוגתי הי' המגיד מקוזניץ". ואם כי אד"ש אומר "וי"א שזה רק דעה אחת, אבל כנראה שהוא מקבל אותו! ואם כן מה נעשה למרכוס שהי' מפורסם ליר"ש ושמע את זה מיבנו של עד שמיעה נאמני? חייבים להגיד ששכח מה ששמע וכיו"ב!

'תוכן מפליא' סיבה לחשש זיוף ?

בגליון פורים (כו-תרכד) ע" 31 מציין בהסתייגות לדברי יוסף כהן צדק שמאשים את פרומקין בהמצאת שני המכתבים בענין מלחמת צרפת. והטעם לפקפוק באותנטיות של מכתבים אלו, מבחינתו של כהן-צדק, נעוץ באי-אמון בחזותו של אדה"ז. והפלא שכבר שבוע לאחר זה, בגליון פ' שמיני (כז-תרכה) ע" 30 מצטרף הכותב "לפקפק באותנטיות שלהן, בעיקר לפי תוכן המפליא וכוי" !!!

הכותב שם ממשיך שיהטעם שבכל-זאת יש להאמין בהן נעוץ בדבריו של היר"ש שניאורסאהן המעיד: שאגרת אדמו"ר האמצעי נעתקה בביתו. בקראי דברים אלו נזכרתי במה שכותב אדמו"ר מוהררי"צ ברשימה (שבס' התולדות אדה"ז ע" קסג) על אי מחוקרי החסידות ש"לדאבנו מוכרח הוא להאמין שאכן היה איש כזה בשם רבי ישראל בעש"ט, כי למורת רוחו, הסופר והחוקר שלמה מימון - שהוא בן דורו של - להבדיל - הבעש"ט - מעיד עליו". וראה בשיחה מוגה משי"פ וישב ש.ז. נעתקו קטעים ממכתבים אלו, ובעוד הרבה מקומות.

* הערת המערכת

וראה מ"ש עוד הרב שמואל קראוס בגליון דשי"פ פנחס ע" 41-42.
וראה ג"כ גליון תרל"ד ע" 28-29.

הספרים 'שבחי הרב' ו'תולדות עמודי החב"ד'

הרב יעקב כ"ץ

- תושב השכונה -

בגליון תרכד ע"י 31 נטפל הרב ש.ק. למיכאל לוי ראדקינסזאהן, שבספרו 'תולדות עמודי החב"ד' פירסם לראשונה מכתבו של אדמו"ר האמצעי לר' משה מייזליש, והכותב מאריך בזה לפקפק באמינות ההעתקה ודיוקה, כיון שכידוע יצא לו שם רע וכו' וכו'. והוא מחליט 'לאחר השוואה עם נוסחאות אחרות.. שראדקינסזאהן עשה בהעתקתו כטוב בעיניו. וזה כנראה המשך למה שכתב בעיתון 'כפר חב"ד' גליון 502 ע"י 31 (וראה י. מונדשיין ב'שבחי הבעש"ט' ע"י 53 הערה 1, ובאריכות בסי' יהסיפור החסידי של יוסף דן ע"י 212-195).

ולחעיר שכ"ק אדמו"ר שליט"א מעתיק מסי' 'שבחי הרב', בלקוטי שיחות חלק טז ע"י 41 הערה 2, ולפני זה ב'לקוטי דיבורים' ח"ד ע"י תקצז בהערה. ז"א שלדעת כ"ק אד"ש הספר שבחי הרב מהוה מקור שאפשר לצטט ממנו, ולא כל מה שכתב פרומקין-ראדקינסזאהן הוא מזויף (וכאן ודאי שא"א לדחות כפי שדחה בגליון תרכג ע"י 33 בסוף).

ובנוגע לה'הוכחה' שהרי המחבר בעצמו כותב בספרו 'תולדות עמודי החב"ד' על ספרו 'שבחי הרב': 'יש בהם גם דבר אמת אבל הרבה לא אמת, והכותב ששגג אז היה מחסרון ידיעתו והעדד הבנתו בין אמת לשקר..', מסתבר לראות בדברים אלו דברי 'משכיל', שלשיטתם רוב סיפורי החסידים אינם נאמנים וכו', אבל אין זה גורע מנאמנות 'שבחי הרב'.

גם מה שכותב שם על ספרו 'תולדות עמודי החב"ד': ..ובחיבורנו זה נברר את כל, ונציג לפני הקורא את כל אשר שמענו, וממי שמענו, ועם כל זה לא נקבל עלינו אחריות הדברים לפני המבקר, וע"ז מסיים הכותב ביכפר חב"ד' שם: מי יוכל עתה להאשים את הבדאי לאחר שמראש הודיע שאינו מקבל עליו אחריות! - גם כאן כנראה לא הבין מה הרמז. הכוונה פשוט שהוא יכתוב רק דברים ששמע איש-מפי-איש, אבל אינו מקבל עליהם אחריות מבחינה 'מדעית', כי ה'משכילים' אינם מאמינים כסיפורים אלו.

גם בקשר לההאשמה על ששינה בהעתקת המכתב - הנה אנכי לא השוויתי נוסחאות וכו', אבל השינויים וההשמטה שעליהם מראה ש.ק. הנם קטנים מאד, וכל מעתיק יכול לטעות בהם, ויכול להיות שכך היה במקור שלפניו. כמו 'גיסו-וגיסו', או 'דברי-דבריו'.

לסיכום: אין הוכחה שכל מה שנכתב ונתקן בתוך הספרים 'שבחי הרבי' או 'תולדות עמודי התב"ד' הנם מזוייפים. ובפרט שראינו ש"כ"ק אדמו"ר שליט"א העתיק מסי 'שבחי הרבי'. להעיר גם שהרב ז"ן בספרו 'סיפורי חסידים' עה"ת מציי"ן בע" 450 בין המקורות ל'שבחי הרבי'.

"ששלשת היחס" שבתחלת "היום יום"

בגליון תרכז העיר על משי"כ כ"ק אדמו"ר שליט"א באג"ק שלו חי"ן ע"י לחי: "... וכן נרשם עיי" כ"ק מו"ח אדמו"ר בשלשלת החסידות שנדפס בתחלת הלוח היום יום", שבימעין הקדמה בלוח פירש כ"ק אד"ש: "... רשימת ראשי פרקים .. על פי הידיעות הנמצאות ביומנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר .. וברשימותיו", "והרי שהכתיבה היא של כ"ק אד"ש, כשם ששאר הלוח נכתב על-ידו בליקוט מכתבי ושיחות אדמו"ר מוהריי"ץ".

ואנכי לא כן עמדי, ולדעתי אין שום הכרח להוציא את דברי כ"ק אד"ש באג"ק הני"ל מפשרט. כי הרי ידועים הרבה דברים שנכתבו עיי" אדמו"ר מוהריי"ץ 'החפץ (באותה שעה) בעילום שמו' (מההקדמה ללקוטי לוי יצחק, בראשית), וכ"ק אד"ש גילה אותם (חלקם ?) במשך השנים. ראה לדוגמא: ר"פ מדברי ימי חייו של רלווי"ץ (שם). חוברת י"ט כסלו (לקו"ש חכ"ב ע" 371). ההקדמה לקונטרס י"ב תמוז, ועוד.

וסמוכין להני"ל, שישלשלת היחס' אכן נכתבה עיי" אדמו"ר מוהריי"ץ ולא עיי" כ"ק אד"ש, הוא המופיע ב'היום יום' שם ששלשלת היחס 'סודר עיי" מערכת "קה"ת', שבזה בא כ"ק אד"ש להדגיש שלא הוא זה שערך את הרשימה. וצריך לבדוק בדפוס ראשון של 'היום יום' אם אין זו הוספה של הדפוסים המאוחרים.

הערות ב'קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון

הרב יצחק רוזנפלד
- תושב השכונה -

לאחרונה יצא לאור ע"י מערכת 'אוצר החסידים' - קה"ת 'קובץ מנהגי חב"ד בעניני הריון, לידה ועוד. ויש להעיר על דברים שנשמטו, וכדלקמן:

1. מנהג הכי נפוץ של פתיחת הארון ע"י הבעל. הנאמר ב'תשובות וביאורים' (מהדורת תשמ"ז) ע"י 445 (אג"ק ח"ז ע"קח).

וראוי להוסיף בזה מה שהעיר בקובץ 'הערות וביאורים' שי"ל לכבוד יו"ד שבט תשי"נ ע"י 37, שמאגרת כמו שנדפס ב'תשובות וביאורים' אינו ברור האם ההוראה לפתוח הארון הוא למשך כל ימי ההריון או רק בחודש התשיעי. כיון שנמצא רק חלק מן המכתב, וחסר ההתחלה. (והסיבה לזה שאינו ברור, הוא כתוצאה מאופן הדפסת האגרות לפני שהתחילו לצאת ספרי 'אגרות קודש' בעריכת הרש"ב שי' לוי, שקיצצו ומחקו כל מה שבעיני המפרסם היה נראה מיותר (!). ורק עכשו שמתפרסמים האגרות במלואם אנחנו רואים כמה היה אפשר להדפיס ולא הדפיסו, ואכמ"ל).

אמנם מאג"ק אדמו"ר שליט"א ח"ו ע"י כז מפורש ההוראה של פתיחת הארון 'במענה על הודעתו אשר זוגתו תח"י נכנסה בחודש התשיעי. באג"ק שם ח"ה ע"י שכו אינו מפורש כלום. ומשמע שהוראה זו הוא רק למשך חודש התשיעי. וראה שם*.

2. ההוראה שצריך 'אויסמידען' א אינוועניגסטע אונטערזוכונג אויף וויפל עס איז מעגליך' (אג"ק חט"ו ע"קסה).

3. 'בהנוגע צו זייגען אליין דעם קינד, איז דאס זייער און זייער א גלייכע זאך' (אג"ק חט"ו ע"קסו).

4. ואולי אפי' דברים פשוטים. ע"פ הנאמר בחז"ל כיון שיצא מפומיה וכו'. 'יבודאי תשמר מהגבהת משא כבדה, מריצה בלתי רגילה וכיו"ב' (אג"ק ח"יא ע"קרח).

5. בעי 11 הועתק מאג"ק אדמו"ר מוהריי"צ (ח"ט ע' תנא) אשר עד סוף חודש השלישי .. לא יכתבו בהפ"נ וצעטלען מעניני עיבור'. ובאם הכוונה שלא יכתבו אפי' לכ"ק אדמו"ר שליט"א - הרי ההנהגה שמיד עם תחילת ההריון מבקשים ברכה. ולהעיר שהוראה שילא יכתבו בהפ"נ לא מוזכרת בעשרים כרכים אגרות-קודש של כ"ק אדמו"ר שליט"א! ולא עוד אלא שמשמע שנשנתנה המנהג בזה. ראה למשל באג"ק אד"ש ח"ו ע' ס במענה לבקשת ברכה לזחוי"ק, בסוף המכתב כותב הרבי יא"ך האף .. וועט איר מיר קענען אנואגען בקרוב א גוטע בשורה אז אייער פרוי האט פארשווענגערט בכדי איך זאל דאס קענען איבערגעבען אויף דעם ציון'. ונדמה לי שיש מכתב של הרבי שכתוב 'ומיד בהכנסה להריון יודיע לכאן ..'.

6. מפורסמת דעתו של הרבי שליט"א שלא לעשות בדיקות sonogram האם זה נמצא גם בכתב ? בקובץ הנ"ל לא מופיע כלום.

ודאי יתקנו ויוסיפו הנ"ל במהדורה הקרובה.

הערות המערכת

דיברנו בזה עם המלקט הרה"ת ר' אברהם ישעי' שי' הולצברג והראה לנו שכתב לכ"ק אדמו"ר שליט"א אודות מנהג זה, ושאל האם הכוונה למשך כל חדשי ההריון או החל מהחודש התשיעי, או לפני זה? והאם זה הוראה לרבים? וכ"ק אדמו"ר שליט"א העביר קולמוס על כל הקטע.

מרחפת = רפ"ח מת; מת רפ"ח

הרב חנא ראובן וויטקעס
- משפיע לונדון אנגליא -

בתו"א לפי' וישב ע' 54 ואילך נדפס מאמר ד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים.

המאמר הוא כנראה הנחת הר"מ שנדפסה בסה"מ תקס"ה ח"א ע' צט [ושם ההתחלה ויחלום יוסף חלום - (ויש לעיין איך אמר אדה"ז ואכ"מ)]. וראה מ"ש המו"ל במהדורת תנש"א. ובשינויים קלים וכו'.

הנחה הר"מ הנ"ל כנראה (נכתבה בשינויים קלים) נדפסה באוה"ת בראשית כרך ו ע' תתרפב ואילך.

בסה"מ תקס"ה שם ר"ע קו (כתב הר"מ): ורוח אלקי מרחפת על פני המים שמרחפת הוא בהיפך אתוון "רפ"ח מת".

באוה"ת הנ"ל ע' 2164 כותב הצ"צ: ורוח אלקים מרחפת "מת רפ"ח" .. וזהו "מת רפ"ח".

בתו"א שם כז,ד: ורוח אלקים מרחפת "רפ"ח מת" .. וזהו "רפ"ח מת".

הנה לפנינו שינוי מענין שמתחלה (בסה"מ תקס"ה) כתוב "רפ"ח מת" (ולכאוי כן אמר אדה"ז וראי לזה שכן בנוסחא שני שם הנחת כ"ק אדהאמ"צ ס"ע קד מובא ג"כ "רפ"ח מת". ובאוה"ת [שלפי דברי המו"ל שם ע' 2300 "נראה שנכתבו בצעירותו" של הצ"צ] שינה מהתיבות "רפ"ח מת" ל"מת רפ"ח" [שמעתי מפי כמה שבע"ח ושאר ספרי קבלה מובא הלשון "מת רפ"ח" וכן בדא"ח רגיל הלשון מת רפ"ח. וראה גם דברי המו"ל תו"א הנ"ל כאן].

ובתו"א שוב שינה הצ"צ לכמו שהי כתוב מקודם בהנחת הר"מ בסה"מ תקס"ה הנ"ל. ויש לעיין בטעם הדברים.

הערה בתו"א

בתו"א ר"פ וישב מעתיק הכתוב "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען" ומקשה ע"ז "להבין ענין זה". ולפום ריהטא יש לעיין מה קשה לו.

ואולי י"ל (אף שקשה להעמיס זה בלשונו הזהב) כיון שכבר כתב בפי' וישלח להז, "ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע היא חברון אשר גר שם אברהם ויצחק" וא"כ מה משמיענו הכתוב כאן.

עמה"מ

בד"ה ע"כ יאמרו המושלים עת"ר [קה"ת תשנ"ב] ע"ז מביא
 "דהנה אי" בעמה"מ בתחלתו דהצמצום הראשון הוא שנתעלם האוא"ס
 הבליג ונמשך אח"כ גילוי הקו שנמדד לפי"ע העולמות כ"ו ואח"כ
 כתי' וינחהו בגי"ע לעבדה ולשמרה הכוונה להמשיך ע"י הקו את
 האוא"ס שיאיר בגילוי לאחר הצמצום כמו שה"י לפני הצמצום".

ויש לעיין על איזה פרט[ים] מביא את העמה"מ שלכא"ו על
 ענין שמובא בע"ת לא יציין לעמה"מ וא"י משכן כבודו [שמציין
 בתחלתו].

ג' אותיות י"ב צירופים

ראיתי בתו"ח ח"ב סה,ב "שמגי אותיות י"ב צירופים".
 ולפום ריהטא הדבר תמוה כי הנה מובא בכ"מ שמגי אותיות בונות
 6 בתים.

ניצוץ משיח (גליון)

הת' יוסף שאנאוויטש
 - תלמיד בישיבה -

בגליון (תרלה) העבר ע"י 21 הביא הרב ט.ב. שי' חיזוק
 וסיוע לדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבכאו"א יש ניצוץ משיח -
 ממה שבאגרת התשובה הביא אדה"ז הפסוק ופקדתי בשבט וכו' -
 דקאי על מלכות בית דוד, בתור רא"י על כל מי שחטא, ומסיק
 דהר"י חיזוק וסיוע, דבכאו"א יש בו הבחינה דמשיח (מלכות
 בית דוד).

ואינו מובן מה שכתב דהרי שם מדובר במלכים מבית דוד,
 שאם יעזבו בניו תורתו ובמשפטי לא ילכון וכו' דבמלכי בית
 דוד הרי היו כו"כ (כמפורש בתני"ך) שהיו רשעים וכו', ומהו
 היחוס שבכאו"א יש בו הבחינה של אלו מלכים, שהצטרפו לה"ש שבט"
 בשביל "פשעים"?

עוד אינו מובן דהרי בהברייתא שם עצמה ביומא מביא הפסוק
 ד"ופקדתי בשבט פשעים וגו'", ויליף מזה לתשובה בכלל, וא"כ מה
 מדויק יותר מאדה"ז, כשמפורש כן בהברייתא?

לוח התיקון

הרב שלום יעקב חזן
- תושב השכונה -

למפתח ענינים מסי תורה אור - שנערך ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א. - הוגה בהשוואה לגוכ"ק דהמפתח. (הציונים הם להוצאת תשנ"א - שנדפס באותיות מרובעות).

עמוד	טור	שו"ה	נדפס	צ"ל
קכו	א	במזלא	אתכלילו	אתכלילן
"	"	(או"א)	ברק,	ברק
"	"	(חילוק)	מוח-	מוח
"	ב	אברהם	גוי	-
"	"	וגוי	וגוי	גוי
"	ג	אדם	יג	וג
254	א	לבושין	ככסף	ככסף.
קכח	א	אסתר	קד	קב
"	ב	ארץ	גוי.	גוי
256	א	בלע	קיח	קיחג
"	"	בבלי	בבלי יזב,	מיותר
קכט	ב	ה.	בחול	בחול,
"	ג	ויתן	לך	לך גוי
258	ב	התכללות	(מקדש	(בני הלי מקדש
"	"	חלב	חלב	חלב
"	ג	טבור	הילד	הולד
קל	א	רחום	ה.	רחום וחנון ה.
"	ב	(שמש	במקום	בניקוד
"	"	(יו"ט	עליות	עלית
"	ג	עלדאת"כ	דאת"ג	דאתג'
"	ג	ויאמר	גוי	אמ"מ
"	"	כאא	ישועות י.	ישועות
"	ב	יזג	יזג	ענג
"	"	הקיבוץ	(לב)	(לבי)
"	ג	פתוחה	כגב	כגד
"	"	ע"ל	עינים	עינין
קלא	א	מאזנים	נג	נגב
262	ב	ברכות	עאד	עאב

קלב	ב	שאינו	או"פ	מו"פ
264	א	איבריך	איבריך	מיבריך
"	ג	מ"ית	קטב	קטד
קלג	ב	עורך	אוביך	אוביך
"	"	(עמלק	קכג	קכגב
"	"	(עגיו"ש	אי"ו	אי"ו
"	"	ידד	משוטטים	משוטטים משוטטות.
"	"	עמלק	צאד	צאב
266	א	פרכת	כתר,, כני"ל	פאד (חדה"נ מחוץ לפ.) קיא (כני"ל).
"	"	פרסא	בא	יבא
"	ב	כד	א,	אף
"	ג	קו	כה	כד
"	"	הקו	בוצ"ד ק	בוצד"ק
קלד	א	כהד	כהד	נהד
"	"	כוי	בשכמ"ל	בשכמל"ו
"	"	העליונה	העליונה:	העליונה.
"	"	ואהבת	לבבך	מאדך
"	ג	עונג	מהא"ס)	אהמ"ס)
768	א	סלח	בפנימיות	בפנימית
"	"	שוהם	וישפה	וישפה
"	"	שושנה	חיצוניות	חיצונית
"	ב	שליש	שליש,	שליש,
"	"	ויגש	ז.	ז'
"	ג	לחד	שו"א	בשו"א
"	ג	שער	ש.תומ"צ	ש. אהוי"ר תומ"צ,
קלה	א	מלך	בת.	הת.
"	"	קביעת	קביעת	קבעת
קלה	ג	כדי	פרשיות,	פרשיות:

מפתח שמות ספרים ואנשים

קלו	א	דובער	סטא,	סטא, עיי"ע אברהם
"	"	דרוש	דפע"ח	בפע"ח
"	"	טזד	וח"א	זח"א
"	"	יזד	קכב.	קכג.
"	ב	(זחג	(פט).	(פט.)
272	ב	צאג	צוג	צוג

מבד	מב	מאא	"	"
קחא. קיד.	קחא.	קזג	"	"
(ות.)	(ת.)	פוא	ג	"
(ות.)	(ת.)	(וכת.)	ג	"

ציונים בסה"מ תרכ"ט

הרב אלי' מטוסוב
- הושב השכונה -

זה מקרוב נדפס ספר המאמרים תרכ"ט מכ"ק אדמו"ר מהר"ש,
ועם הוספת מראי-מקומות וציונים בשולי העמודים מאת המו"ל.

ובע' נט שם, נדפס מאמר המתחיל: "אי"ר אושעיא מאי דכתיב
צדקת פרזונו בישראל צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזרן לבין
האומות וצ"ל מהו הצדקה כו"י.

ובהמ"מ בשולי העמוד שם אחר שנסמן למקומות רבים בדא"ח
המקבילים למאמר זה, נוספה הערה בזה הלשון:
שפיזרן לבין האומות: בשולי הגליון של עמוד זה נרשם
בגוכי"ק: "דרוש הר"ן דרוש א' ד"ד א'. מאור עינים פ"ה דצ"ט
ד"י. ע"כ [והוא ציון לספרים אלו המבארים סוגיית הגמרא
דפסחים ע"פ צדקת פרזונו. וצויינו ספרים אלו בס' "אסף
המזכיר" לרי' זכרי' פורטו]. עד כאן לשון ההערה.

ובהערה זו לדעתנו יש בה משום חידוש, בגי' פרטים:

(א) בכלל הנה הרשימות שרשם אדמו"ר מהר"ש בגוכי"ק בשולי
העמודים (ועד"ז אצל אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצ"צ), פעמים
רבות הם לא נרשמו בכדי להעתיקם ולהדפיס, כ"א שנרשמו לזכרון
עבור עצמו באיזה ספרים ברצונו הקי לעיין או באיזה נקודות
יקשר את הדרוש וכיו"ב. ובכל זאת הדפסנו כאן את שולי העמוד
הזה, והוא בהתאם להוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א בכגון זה
ואכמ"ל.

(ב) לא חסתפקנו כאן בהעתקת השורה כרגיל, אלא גם הוספנו
לבאר אותה: שציון זה לדרשות הר"ן, ומאור עינים קאי על הגמ'
דפסחים ע"פ צדקת פרזונו (כי בהכ"ק לא נסמן להיכן שייך

ובקל אפשר לטעות שהוא שייך על ענינים אחרים שבעמוד זה שבהמאמר כגון מארז"ל אור שנברא ביום הראשון כו'. וגם הוספנו שמקור הציון הוא מספר "אסף המזכיר" לר' זכריי פורטו. שיש בזה משום חידוש בכלל שאדמו"ר מהר"ש (וכן אדמו"ר הצ"צ) השתמשו לפעמים בספר זה (שהוא ספר נדיר שנדפס לפני שנת ת"ק, והוא מסודר ע"פ סדר הש"ס ומצייין לספרים רבים המבארים את אגדות הש"ס, ונרחיב את הדיבור בזה בעז"ה באחד הגליונות הבאים). ובהערה זו בתרכ"ט זו פעם ראשונה שמתפרסם זה. וגם ע"י ציון המקור לסי' אסף המזכיר פתחנו פתח להמעיינים לעמוד על טיבן של שני ציונים אלו לדרשות הר"ן ומאור עינים כו'.

ואחר כל זה, הנה כותב אחד בגליון הערות וביאורים דפי חוקת (בסופו) ראה את החידוש בהערה זו בסה"מ תרכ"ט. ועל כן הוא כיבדנו בהערותיו בענין זה. והפעם הוא יצא מגדרו הרגיל בהערות קצרות, ורשם הערה על יותר מעמוד שלם בענין זה.

ואחר שמצטט את ההערה מתרכ"ט בשלימותה. אלו הם תוכן דבריו:

(א) בתחלה הוא מתלונן על שהמהדירים של הספר תרכ"ט, בהערה זו "הם לא העירו מאומה". זהו לשונו. אלא שאח"כ ברוב אדיבותו הוא מוסיף: "אף על כל הנ"ל [שהמהדירים לא העירו מאומה כו'] העירו לנו פרט חשוב שזה העתק מספר אסף המזכיר".

הלא שבתחילת דבריו הוא כבר מנסה להציג לפני הקוראים תמונה מושלמת: המהדירים בהערה זו לא העירו מאומה רק פרט חשוב כו'. ולא נתעכב כאן ע"ז.

(ב) הוא כותב: "בדרשות הר"ן דרוש אי' - לפום ריהטא לא מצאתי את זה".

[ולפי המשך דבריו שחיפש ב"דרשות הר"ן" שעם המפתח בסופו ושחיפש בפירוש הר"ן עה"ת כו', זה דוקא מורה על עיון וחיפוש מסוים. ולא יוצדק ע"ז הלשון "לפום ריהטא", לשון לפום ריהטא אינו ביטוי של השתמטות].

אבל באמת זה כן נמצא בדרשות הר"ן דרוש א' שם (שם הוא מבאר המשך הגמ' אחר "שפיזרן לבין האומות" והיינו דא"ל ההוא מינא כו'. ואולי בגלל זה הוא התייגע למצוא).

בספר אסף המזכיר (והעתיקו אדמו"ר מהר"ש) מציין גם דף: "דרשות הר"ן דרוש א' ד"ד א"י. ולשלימות הענין אפשר גם לציין באיזה דפוס של דרשות הר"ן השתמש בעל אסף המזכיר ששם נמצא הענין בדף ד' ע"א (כמו שציינו פעמים רבות בהמ"מ בס' זה תרכ"ט באיזה דפוסים מדרש רבה ותקו"ז כו' השתמש אדמו"ר מהר"ש). אלא שחיפשנו אז בדפוס דרשות הר"ן בספריית ליובאוויטש ולא מצאנו דפוס זה שבו מופיע הענין בדף ד' ע"א. וכעת מצאנו זאת בדרשות הר"ן דפוס ווינצא שניו.

ג) הוא מוסיף: "מאור עינים פ"ה - כנראה הכוונה לפי הר"ף על העין יעקב פסחים, שמצויין על שער הע"י שנקרא מאור עינים. אמנם עפ"ז לכאורה צ"ל פ"ח. ור"ל דמכיון שהגמרא דצדקת פרזונו היא בפסחים פרק ח' והמאור עינים של ר"י פינטו הוא על סדר הגמרא, א"כ נצטרך להגיה "פ"ח" במקום פ"ה.

אמנם בקל אפ"ל סברא זו. אבל בגוכי"ק אדמו"ר מהר"ש מעתיק גם הדף של המאור עינים "דצ"ט ד"י", א"כ לפני שנבוא להגיה מסברא שצ"ל "פ"ח" עלינו לבדוק את דפוס מאור עינים שבו השתמש בעל אסף המזכיר שבו מופיע ענין זה בדף צ"ט עמוד ד' ואז נחליט ונוכל להגיה במקום פ"ה פ"ח. אבל לא לפני שמצאנו את הדפוס הנכון [ומאז חיפשתי דפוס מאור עינים זה הן בספריית ליובאוויטש והן בספריית הסמינר ועוד, ועזרני בזה הר"ש שי קראוס, ולא נמצא שם דפוס זה]. ואמנם באסף המזכיר דפוס א' אכן נדפס פ"ח. אך גם זה אינו בירור גמור כי נשאר לבדוק את אסף המזכיר שנדפס בתוך המד"ר באמשטרדם תפ"ה (שאפשר הוא זה שה"י לפני אדמו"ר מהר"ש) וגם הוא לא נמצא בספריית ליובאוויטש.

ובזה אני מתפלא על הכותב בגליון: אם ברצונך להוסיף על ההערה דתרכ"ט, אז אדרבא במקום לפשפש אם המהדירים העירו מאומה, סע נא לספריות הגדולות [מלבד ספריות הגי"ל] אולי תמצא את הדפוסים הישנים שבהם השתמש בעל אסף המזכיר, וכוח לפחות תהי' לעזר בהשלמת בירור ציונים אלו.

אנוכי יאלהיך לא
 לא תקשה לך לא
 לא תשא לא
 וגר את רוב לא
 לא תהנוח לא

**ספר
 אסף המזכיר**

אשר חנך און ותקן מפלת החכם בעל
 כמסדר זכריה פורטו
 אנוקל.

לזכות את הרבים.

כדפספה ויניציאה המהוללה
 שנת

הוא אסף המזכיר
 לפק

IN VENETIA,

Nella Stamperia Bragadina,
 Per Domenico Vedelago,
 Con licenza de' Superiori.

צילום דף השער של ספר אסף המזכיר

תורת שמואל

גב

כמה. של בלא. קט.

אז אטעא יאי רבתי (סופטא הי יאי) ברתי סרוננו בטהא) פניך
 עתה תבנה עם וטהא) ספירתי אמן האונותי, וכל
 יהו הברתי פנה ספירתי כולו. וגם כל אלפזי הי
 ברית אפתוק סרוננו. והא עובד יוסי עטן יה ספירתי כולו אך
 העטן הוא רטון סרוננו הוא מ"ל עמי הספירתי. טקו תוהי
 העיסת. ודיינו פני סרוננו תשק ויהטאס נחוק ארם ובריה
 בול (כופרי סל א'). וסלי דטז' אלז יהו זה (כב וטעוד בול
 ותגל יוסי אן יוס. ופכ' ברב' ובאיון אל יטאס יעוס וקרה.
 ואסל' יפני ב. ויהטאס לטטה טהו מ' כחא עולם הרקור
 תהא בול ויהטאס למעלה ברנה יתטבה עזאה טס נפועת האונות
 טען קפ' קסס בתעס. וקעז' תייר אפן אן טייך תוהי ותחסי.
 ב' קבינה התגלות עתן פנורעי. ולמעלה יהו עטן אור הקלי
 יוגל' קפליס ב' הפליס יקבילא את האור. אכל האור טאוו
 יתייטב קפלי (ואן אן חקר היקביל) אותי. וכאן האור סופעי. ולע'
 טייטך סופעי קעלוי וע' סרוננו תשק אלז יהו זה תוהי היקביל
 את האור והיוט בול אודות דתרו טהס קחא אודות הקלי
 עוגבילא קפליס. ויהו עיני ההסטה בן קחא תתרו אפתי העטן
 סכחא אונות דתתרו הי' לעלה וההתלבטות קפליס וקחא העטן
 האודות יתקבא קפליס קעא. והיוט יפני אודות דתרו הקלי
 (עליוטס יוסי עכ' אז יבול הפלי אפכו) את האור. וע' קתא
 קרה' בלא קעטן ויעז' ורעיוס אורם. וטעו עתה העטן אקבי
 התרו כח חב' אקבי הכתר טען ארך אסיוס ורק גסרי. ועור
 טקעז' טעז' פרו ביאר ב' תהו יהו הייווי טורט תהו יסגרות
 אדוע'. ואמר ב' הי' דס חוק' תנו. והעיוו. הפולס יהו הכתר
 טהיא עיור וטרה. אונק' ותנו. עכא אפני טייך קחא תהו אפתי
 פתר. ועטן יעלת היקבי האור תתרו עובד יינה טארה' אור
 טנכרא ביוס האטון הי' ארם קיטו זסוהעז' ועז' סוסר. טמרע
 תנשא טהו מ' יתחלת העולם. והעיוו' עז' טסיל זסוהעז' ועז'
 סוסר הייט זסון עזאא האנכסא עז' סון עזאא מאתגלא. ואמר
 טיעט האור הי' עז' אור הטט יכולא ארבוט דין סרמא. אס
 אור הטט הי' טיעט האור אקבי האור טנכרא ביוס האטון
 מלי וערו עובד ההסטה בן היקבי האור דתרו אקבי טיעט האור
 רבינו

זילום העמוד מספר חרכ"ש - בכחב ידו של ר"ש סופר

לעילוי נשמת
התמים שמואל ע"ה
בן הרה"ת ר' אהרן שליט"א
חיטריק

*

נקטף בדמי ימיו בתאונת דרכים
ביום ו' עש"ק פי פינחס
כי תמוז תשמ"ז
ת.נ.צ.ב.ה.

לזכות

הרב משה אהרן צבי שי"ר

וונגהו

סרת העניא רבקה רות תחי

ווייס

שירותי מחשב ומכנת סדר הדפוס "סדרית" — באדיבות
E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648
להצלחה רבה ומופלגה